

תולדות האומנות והבנתה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	התבוננות ביצירות אומנות	—	(12x2)	—	24	נקודות
פרק שני	—	נקודות מוצא	—	(14x2)	—	28	נקודות
פרק שלישי	—	אומנות בהקשרים שונים	—	(16x2)	—	32	נקודות
פרק רביעי	—	העמקה בתקופה או בנושא	—	(16x1)	—	16	נקודות
						100	סה"כ נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

1. אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

2. כדי לענות על שאלות 11 ו-12 על התלמיד לצרף למבחן שני תצלומי צבע של יצירותיו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — התבוננות ביצירות אומנות (24 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה — 12 נקודות).

1. התבונן בציור: **מרפסת 1**, פאטמה שנאן, 2011 (תמונה 1 בנספח).
 - א. תאר את הציור. בתיאורך התבסס על שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צבע, תפיסת חלל, קומפוזיציה. הסבר את התרומה של כל אחד מהם להבנת היצירה. (6 נקודות)
 - ב. מהי לדעתך האווירה בציור? ציין שני ניגודים שיש בציור, והסבר מהי, לדעתך, ההשפעה שלהם על האווירה בציור. (6 נקודות)
2. התבונן בתצלום: **סידור**, פסי גירש, 2014 (תמונה 2 בנספח).
 - א. תאר אילו רגשות התצלום מעורר בך. בתשובתך התבסס על שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צבע, נקודת מבט, תאורה, תפיסת חלל. (6 נקודות)
 - ב. האם עיצוב הפריים (הקומפוזיציה) בתצלום מחזק או מחליש את הרגשות שתיארת בסעיף א? הסבר את דבריך והדגם אותם באמצעות שני דימויים מן היצירה. (6 נקודות)
3. התבונן במיצב: **עשב ירוק ירוק**, מנאר זועבי, 2008 (תמונות 3, 4, 5 בנספח).
 - א. תאר את היצירה. בתיאורך התייחס לשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צבע, חומר, גודל. הסבר את הקשר בין שם היצירה ובין האמצעים האומנותיים שתיארת. (8 נקודות)
 - ב. הסבר את התרומה של מקום הצבתה של היצירה להבנת היצירה. (4 נקודות)
4. התבונן בתצלומים של **מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט** באוניברסיטת תל-אביב, קימל אשכולות אדריכלים, 2017 (תמונות 6, 7 בנספח).
 - א. תאר את המבנה. בתשובתך התבסס על יחסי חלל ומסה ועל הפרופורציה בין חלקי המבנה. (8 נקודות)
 - ב. הסבר כיצד הצורה, החומר והצבע של המבנה מרמזים על תפקידו ועל ייחודו. (4 נקודות)

פרק שני – נקודות מוצא (28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-8 (לכל שאלה – 14 נקודות).

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

5. **א.** בחר ביצירה של אומן ישראלי שעוסקת באירוע שהתרחש בחייו. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר את הקשר בין היצירה לבין האירוע. (6 נקודות)
- ב.** הסבר באמצעות שני אמצעים אומנותיים כיצד רגשותיו של האומן בנוגע לאירוע שהתרחש בחייו באים לידי ביטוי ביצירתו. (8 נקודות)
6. **א.** יש יצירות אומנות מופשטות שהאומן יצר מתוך התבוננות במציאות חיצונית, ויש יצירות אומנות מופשטות שהאומן יצר מתוך עולמו הפנימי.
- בחר בציור מופשט אחד. ציין את שם האומן ואת שם הציור, ותאר את הציור בקצרה. הסבר אם בציור באה לידי ביטוי מציאות חיצונית או שהציור מבטא את עולמו הפנימי של האומן. (6 נקודות)
- ב.** הסבר באמצעות שני אמצעים אומנותיים כיצד המציאות החיצונית או עולמו הפנימי של האומן באים לידי ביטוי ביצירה. (8 נקודות)
7. **א.** בחר ביצירה העוסקת בתופעה חברתית שדורשת שינוי (לדוגמה: עוני, גזענות, קיפוח, פגיעה בנשים).
- ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר את המסר של האומן ביצירה זו. (6 נקודות)
- ב.** הסבר באמצעות שני אמצעים אומנותיים כיצד המסר של האומן בא לידי ביטוי ביצירה. (8 נקודות)
8. **א.** בחר ביצירת וידאו־ארט. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. (5 נקודות)
- ב.** ציין מסר אחד שהאומן מבטא באמצעות מדיום זה (וידאו־ארט). בתשובתך התבסס על שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: גורם הזמן, תנועה, קול (sound), אפקטים מיוחדים. (9 נקודות)

פרק שלישי – אומנות בהקשרים שונים (32 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 9-12 (לכל שאלה – 16 נקודות).

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

9. מאמר

בספרה **אמנות עכשווית אני מדברת אליכם** בפרק "**אמנות ומציאות – הגבולות הנזילים**", רותי דירקטור מציגה כמה אומנים שפיתחו גישה חדשה בנוגע לדרכי תצוגה של אומנות.

- א. בחר ביצירה אחת של אומן שפיתח גישה חדשה לדרכי תצוגה של אומנות ומוצג במאמר.
ציין את שם האומן ושם היצירה, ותאר אותה בקצרה. (6 נקודות)
- ב. הסבר מהו החידוש בדרך התצוגה של היצירה שבחרת, ומהי מטרת האומן בדרך תצוגה זו. (10 נקודות)

10. תערוכה

- א. בחר בתערוכה שביקרת בה במהלך לימודי האומנות. ציין את שם התערוכה ואת שם המוזאון או הגלריה.
ציין את נושא התערוכה ותאר אותה בקצרה. ציין איזה סוג תערוכה זו (תערוכת נושא, תערוכת יחיד, תערוכה קבוצתית, תערוכה רטרוספקטיבית). (8 נקודות)
- ב. בחר ביצירה אחת מן התערוכה. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה.
תאר את המיקום של היצירה בחלל התצוגה, והסבר את החשיבות של מיקום היצירה בחלל להבנת התערוכה כולה. (8 נקודות)

11. דיאלוג עם אומן

- אם בחרת לענות על שאלה זו עליך לצרף תצלום של היצירה שיצרת בשיעורי האומנות.**
- א. בסדנת האומנות יצרת את העבודה "דיאלוג עם אומן". ציין את שם האומן שבחרת, והסבר מדוע בחרת באומן זה.
בחר בשלושה מן המאפיינים האלה: נושא, סגנון, טכניקה, אמצעים אומנותיים, והדגם כיצד כל אחד מן המאפיינים שבחרת באים לידי ביטוי ביצירות של האומן. (10 נקודות)
- ב. הסבר את התרומה של התהליך שחוויית בסדנת האומנות להבנה שלך את היצירה של האומן שבחרת.
בסס את תשובתך על שני אמצעים אומנותיים שהשתמשת בהם ביצירתך. (6 נקודות)

12. אוצרות

- אם בחרת לענות על שאלה זו עליך לצרף תצלום של התערוכה שאצרת בשיעורי האומנות.**
- א. בסדנת האומנות אצרת תערוכה. ציין את שם התערוכה ואת הנושא שלה. ציין חמש יצירות שהוצגו בתערוכה ואת שמות האומנים שיצרו אותן. בחר ביצירה אחת מן התערוכה שאצרת והסבר את החלטתך לשלב אותה בתערוכה. (8 נקודות)
- ב. הסבר שלושה שיקולים אוצרותיים שעמדו לנגד עיניך במיקום חמש היצירות בחלל התערוכה. (8 נקודות)

פרק רביעי — העמקה בתקופה או בנושא (16 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים:

א. אומנות קלאסית ב. אומנות הרנסנס ג. אומנות הבארוק ד. אומנות יהודית — תרבות חזותית ה. אומנות האסלאם
עליך לבחור בנושא שלמדת בהעמקה, ולענות על אחת מן השאלות בנושא שבחרת.

א. אומנות קלאסית — יוון ורומא בעת העתיקה

אם בחרת בנושא זה, ענה על אחת מן השאלות 13-15. (16 נקודות)

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

13. א. הסבר מהו "אֶוֹרְדֵר" (סדר) יווני ומה הם מרכיביו. ציין מה הם שלושת סוגי האורדר במקדש היווני ותאר את המאפיינים של אחד מהם. (8 נקודות)
- ב. בחר מבנה מקדש שעשוי על פי אורדר מסוים. ציין את שם המקדש. תאר כיצד האורדר בא לידי ביטוי במבנה. (8 נקודות)
14. א. בחר בפסל של דמות נשית מן התקופה הארכאית. ציין את שם האומן (אם ידוע) ואת שם הפסל, ותאר את הפסל בקצרה. ציין שני אמצעים אומנותיים המאפיינים תקופה זו והסבר כיצד הם באים לידי ביטוי בפסל שבחרת. (8 נקודות)
- ב. בחר בפסל של דמות נשית מתקופה מאוחרת יותר בעת העתיקה. ציין את שם האומן (אם ידוע) ואת שם הפסל, ותאר את הפסל בקצרה. ציין מאיזו תקופה הפסל. הסבר באמצעות שני האמצעים האומנותיים שציינת בסעיף א את התפתחות עיצוב הדמות הנשית. (8 נקודות)
15. א. בחר יצירה מן העת העתיקה ובה דמות של לוחם או לוחמים. ציין את שם האומן (אם ידוע) ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. ציין מאיזו תקופה היצירה. בתיאורך התייחס לשני אמצעים אומנותיים המאפיינים תקופה זו. (8 נקודות)
- ב. בחר ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית המתארת לוחם או לוחמים. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר את עמדת האומן כלפי הלוחם או הלוחמים. בתשובתך התייחס לשני אמצעים אומנותיים. (8 נקודות)

ב. אומנות הרנסנס

אם בחרת בנושא זה, ענה על אחת מן השאלות 16-18. (16 נקודות)

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

16. **א.** מהי משמעות המונח "רנסנס"? הסבר מדוע נבחר מונח זה כדי לאפיין את התקופה. (4 נקודות)
- ב.** בחר במבנה אדריכלי מתקופת הרנסנס. ציין את שם האדריכל ואת שם המבנה, ותאר את המבנה בקצרה. ציין והסבר שני מאפיינים אדריכליים המדגימים את משמעות המונח רנסנס. (12 נקודות)
17. **א.** הסבר את טכניקת השעווה האבודה שבה השתמשו ליצירת פסלי ברונזה. (6 נקודות)
- ב.** בחר בפסל ברונזה מתקופת הרנסנס. ציין את שם האומן ואת שם הפסל, ותאר את הפסל בקצרה. ציין והסבר שניים מעקרונות הרנסנס שבאים לידי ביטוי בפסל זה. (10 נקודות)
18. **א.** אומני הרנסנס שאפו לתיאור נכון ביצירותיהם. בחר בציור מתקופת הרנסנס. ציין את שם האומן ואת שם הציור, ותאר את הציור בקצרה. ציין והסבר בקצרה שלושה אמצעים אומנותיים שבהם השתמש האומן כדי ליצור תיאור נכון. (8 נקודות)
- ב.** בחר בציור מן התקופה המודרנית **או** הפוסט־מודרנית **או** העכשווית שיש בו תיאור נכון. ציין את שם האומן ואת שם הציור, ותאר את הציור בקצרה. ציין והסבר נקודת שוני אחת בין הציור שבחרת בסעיף א ובין הציור שבחרת בסעיף זה. (8 נקודות)

ג. אומנות הבארוק

אם בחרת בנושא זה, ענה על אחת מן השאלות 19-21. (16 נקודות)

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

19. **א.** בחר ביצירה מתקופת הבארוק שיש בה מאפיין דרמטי. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. ציין אמצעי אומנותי אחד שיוצר דרמטיות והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי ביצירה. (8 נקודות)
- ב.** בחר ביצירה מתקופת הבארוק ממדיום אחר שיש בה מאפיין דרמטי. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. ציין אמצעי אומנותי אחד שיוצר דרמטיות והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי ביצירה. (8 נקודות)
20. **א.** הסבר מהו ההבדל העיקרי בתקופת הבארוק בין סגנון הציור האיטלקי ובין סגנון הציור בארצות השפלה. (6 נקודות)
- ב.** בחר ביצירה אחת מן הבארוק האיטלקי או מן הבארוק בארצות השפלה. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר כיצד המאפיינים של התקופה באים לידי ביטוי ביצירה. בתשובתך התייחס לשני אמצעים אומנותיים. (10 נקודות)
21. **א.** בחר ביצירה מתקופת הבארוק בארצות השפלה שיש בה תיאור של טבע דומם. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר את המשמעות של הטבע הדומם ביצירה. (8 נקודות)
- ב.** בחר ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שיש בה תיאור של טבע דומם. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. הסבר את המשמעות של הטבע הדומם ביצירה. (8 נקודות)

ד. אומנות יהודית — תרבות חזותית

אם בחרת בנושא זה, ענה על אחת מן השאלות 22-24. (16 נקודות)

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

22. א. יש קושי להגדיר מהי "אומנות יהודית". הסבר את הסיבות לקושי זה. בתשובתך הבא שלושה הסברים לקושי זה. (6 נקודות)

ב. בחר ביצירת אומנות יהודית שבה הקושי המוזכר בסעיף א בא לידי ביטוי. ציין את שם האומן (אם ידוע), את שם היצירה, את מועד יצירתה (בקירוב) ואת מקום יצירתה, ותאר אותה בקצרה. הסבר כיצד ביצירה שבחרת הקושי בהגדרת המושג "אומנות יהודית" בא לידי ביטוי. (10 נקודות)

23. א. בחר ביצירה של אומנית ישראלית שהזהות היהודית שלה משתקפת ביצירתה. ציין את שם האומנית ואת שם היצירה, ותאר את היצירה בקצרה. הסבר באמצעות אמצעי אומנותי אחד כיצד הזהות היהודית ו/או הזהות הנשית של האומנית משתקפות ביצירה. (8 נקודות)

ב. הסבר מהו המסר של האומנית ביצירה שבחרת בסעיף א. בסס את תשובתך על שני אמצעים אומנותיים שלא ציינת בסעיף א. (8 נקודות)

24. א. בחר ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שיש בה סמל יהודי. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. ציין איזה סמל יהודי מתואר ביצירה. (6 נקודות)

ב. הסבר את משמעותו של הסמל שציינת בסעיף א ואת תפקידו ביצירה. בסס את תשובתך על שני אמצעים אומנותיים. (10 נקודות)

ה. אומנות האסלאם

אם בחרת בנושא זה, ענה על אחת מן השאלות 25-27. (16 נקודות)

שים לב: אין להשתמש באותה יצירה לשם הדגמת תשובות שונות.

25. **א.** הסבר את המושג **משרבייה**. (6 נקודות)
- ב.** הסבר שני תפקידים פונקציונליים של המשרבייה ולמה היא נועדה מבחינה חברתית ותרבותית. (10 נקודות)
26. **א.** הסבר את המושג **ערבסקה**. (8 נקודות)
- ב.** בחר ביצירה שיש בה ערבסקה (מבנה אדריכלי, חפץ, כתבי יד ועוד). ציין את שמה או היכן היא נמצאת. תאר אותה בקצרה. הסבר כיצד בערבסקה ביצירה שבחרת בא לידי ביטוי רעיון דתי של האסלאם. (8 נקודות)
27. **א.** בחר ביצירה מן התקופה המודרנית **או** הפוסט־מודרנית **או** העכשווית שיש בה שילוב בין המקומי ובין האוניברסלי באומנות האסלאם. ציין את שם האומן ואת שם היצירה, ותאר אותה בקצרה. (6 נקודות)
- ב.** הסבר כיצד המקומיות והאוניברסליות באות לידי ביטוי ביצירה. (10 נקודות)

בהצלחה!

תמונה 1 (שאלה 1) — פאטמה שנאן, מרפסת 1. שמן על בד, 130×150 ס"מ. 2011.
(כל הזכויות שמורות לפאטמה שנאן)

תמונה 2 (שאלה 2) — פסי גירש, **סידור** (מתוך התערוכה "דיוקנה של נעדרת"). הדפסת דיו על נייר ארכיב, 120×180 ס"מ. מ. 2014.
(כל הזכויות שמורות לפסי גירש)

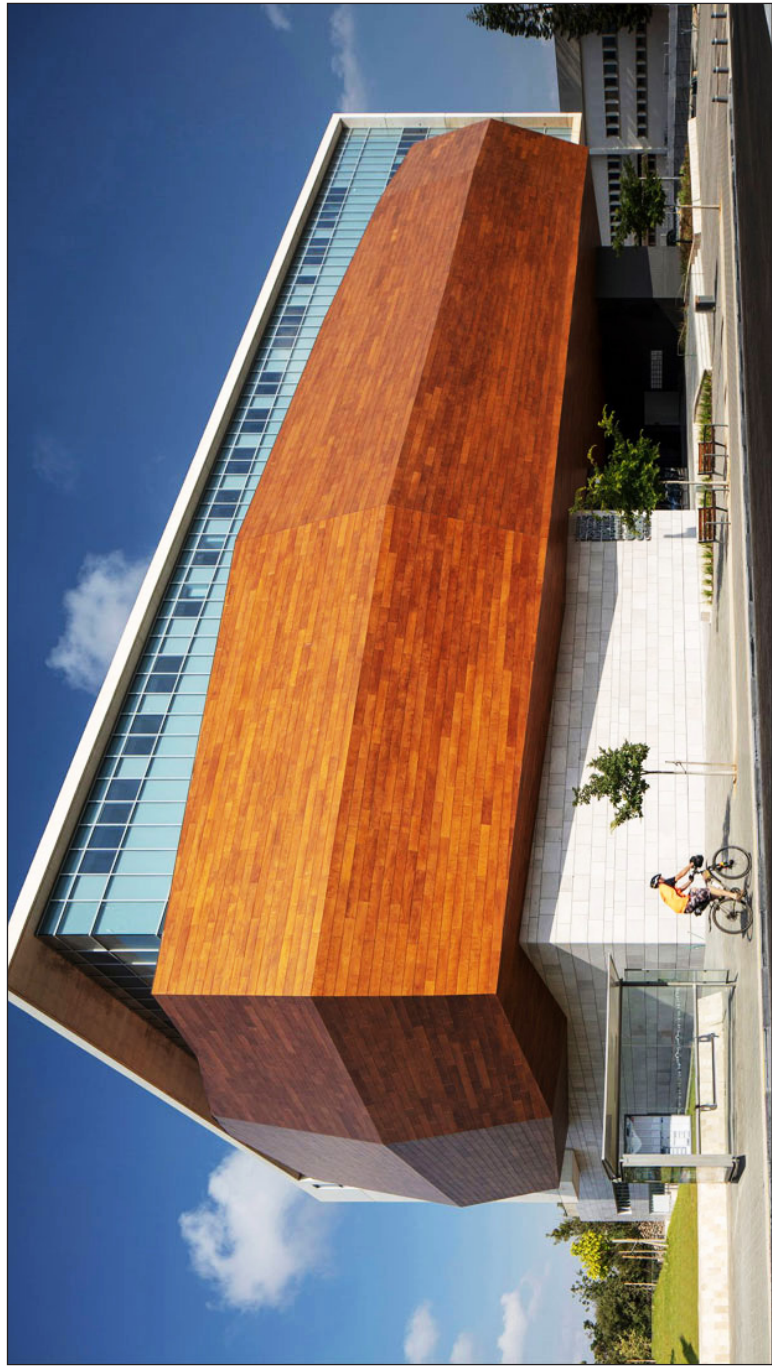
תמונה 4 (שאלה 3) — מנאר זועבי, **עשב ירוק ירוק** [פרט]. חוטי צמר אדומים ובתוכם חוטי ברזל, מיצב באורך 20 מטרים. העיר העתיקה, ירושלים, 2008. (כל הזכויות שמורות למנאר זועבי)

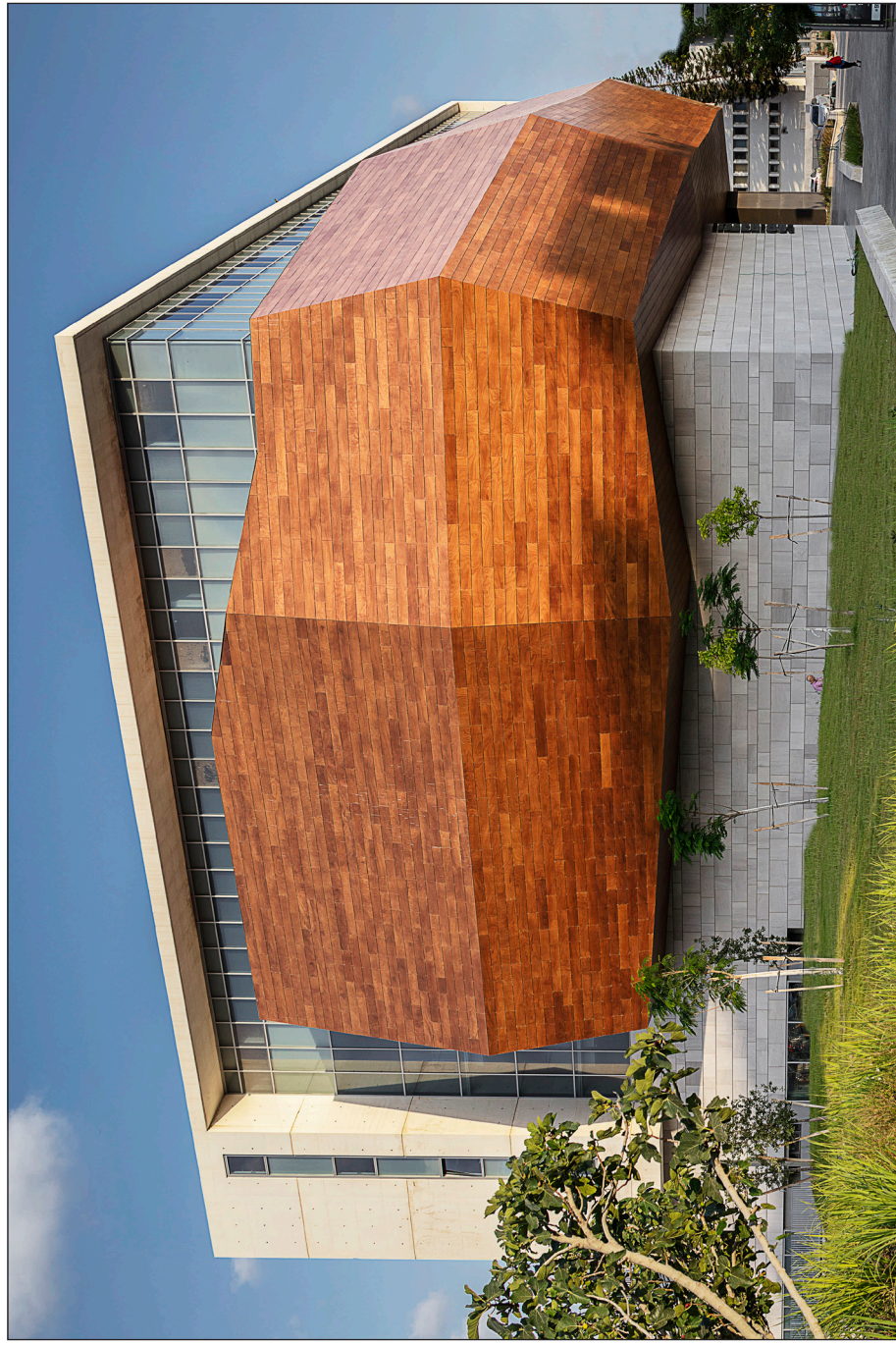
תמונה 5 (שאלה 3) — מנאר זועבי, **עשב ירוק ירוק** [פרט]. חוטי צמר אדומים ובתוכם חוטי ברזל, מיצב באורך 20 מטרים. העיר העתיקה, ירושלים, 2008. (כל הזכויות שמורות למנאר זועבי)

תמונה 3 (שאלה 3) — מנאר זועבי, **עשב ירוק ירוק** [פרט]. חוטי צמר אדומים ובתוכם חוטי ברזל, מיצב באורך 20 מטרים. העיר העתיקה, ירושלים, 2008. (כל הזכויות שמורות למנאר זועבי)

תמונה 6 (שאלה 4) — קימל אשכולות אדריכלים, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט באוניברסיטת תל-אביב. בטון, אבן, עץ וחוכית.
2017. (צילום: עמית גורן עבור מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט)

תמונה 7 (שאלה 4) — קימל אשכולות אדריכלים, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט באוניברסיטת תל-אביב. בטון, אבן, עץ וחוכית.
2017. (צילום: עמית גורן עבור מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט)